WIKIPEDIA

Alsacianu

Alsacianu (en alsacianu y alemán *Elsässisch*) ye'l términu emplegáu pal conxuntu de variedaes llingüístiques o **dialeutos alsacianos**,[1][2] reconocíos oficialmente nel so conxuntu como *llingua rexonal d'Alsacia y de los países moselanos*,[3] y que d'orixe alemánicu y franconio,[4] emparentaos col idioma alemán, falar en Alsacia y n'árees estremeres del departamentu de Mosela, en Lorena, ente l'aguada oriental de la cordal de los Vosgos y el ríu Rin.

Alsacianu 'Elsässisch'	
Faláu en	Alsacia (Rexón de Francia)
Zona	Noreste de Francia
Falantes	700.000 (aprox.)
Familia	Indoeuropea Xermánica Occidental Altu alemán Altu alemán cimeru Alemánicu So alemánicu **Alsacianu**
Alfabetu	Llatín (variante xermánica)
Estatus oficial	
Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-3	gsw (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=gsw)

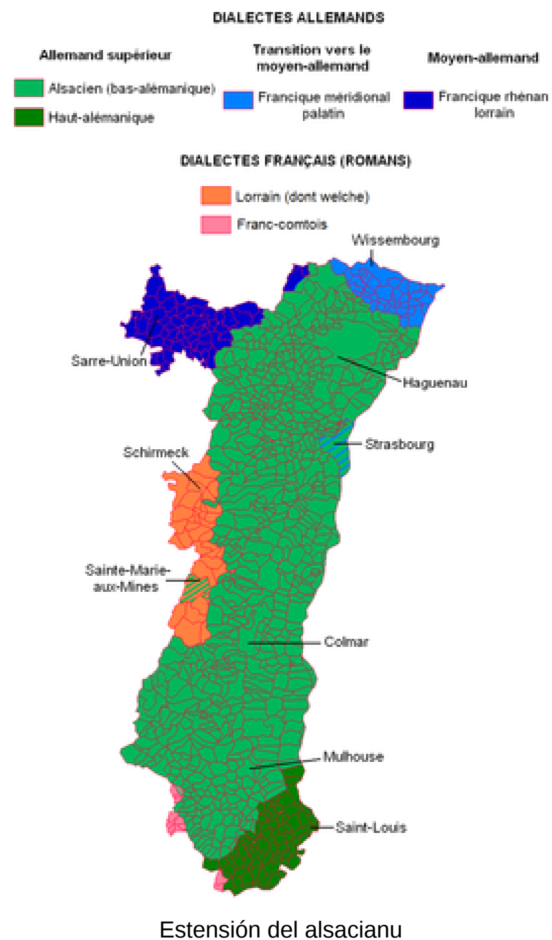
Estes fales son mesmes de cuasi tola rexón d'Alsacia, sacante delles llocalidaes del oeste (zona estremera colos Vosgos) y del sur (zona estremera col Francu Condáu y el Territoriu de Belfort), onde tradicionalmente fálense dialeutos romances (llingües de oïl).

El alsacianu ta emparentáu con otres fales alemániques, como'l alemán de Basilea (Suiza) y los dialeutos del estáu alemán vecín de Baden-Württemberg, y nun ye fácilmente intelixible pa falantes d'alemán estándar.

Anque de cutiu fálase del alsacianu como un dialeutu, en realidá'l términu arrexunta a un conxuntu de dialeutos propios d'una llocalidá o rexón. Nel estremu meridional, el alsacianu adoptó munches traces de les fales altoalemániques y nel estremu septentrional presenta carauterístiques del fráncicu renano y el palatín. Les diferencies ente estos dialeutos pueden ser bien grandes, polo que ye posible que, por casu, un falante del norte d'Estrasburgu y otru del sur de Mulhouse non puedan entendese bien ente sigo.

Dende'l sieglu XX, el alsacianu foi perdiendo terrenal frente al francés, especialmente nos centros urbanos, anque sigue siendo llingua habitual nes zones rurales, principalmente ente les persones de más edá.

Conteníu

Estensión del alsacianu

Grupu dialeutal

Los dialeutos falaos n'Alsacia clasifíquense mayoritariamente nel grupu alemánicu (altu alemán cimeru), y dientro d'ésti, nel so alemánicu, sacante los dialeutos del sur (zona del Sundgau, na frontera con Suiza), que s'enmarquen nel alto alemánicu.

Pela so parte, nel estremu norte y noroeste d'Alsacia falen dialeutos del fráncicu renano, pertenecientes a la familia del alemán central occidental: na frontera col Palatináu (Alemaña) fálase un dialeutu emparentáu col palatín, y na llamada *Alsace Bossue* (zona de Sarre-Union) fálase fráncicu lorenés.

Inscripción en **alsacianu** nuna ventana de la llocalidá d'Eguisheim:
Dis Hausz sted in Godes Hand - God bewar ye vor Feyr
("Esta casa ta en manes de Dios - Que Dios protexer del fueu")

Historia

Oríxenes

El primer rexistru en alsacianu (alemánicu) atopar nos Xuramentos d'Estrasburgu del 842.

Disputes francu-xermanes: 1648-1945

A partir de 1648, cola asimilación progresiva d'Alsacia al reinu de Francia y la resultante nacencia de la rivalidá francu-xermana, l'usu del alsacianu vese afeutáu poles decisiones polítiques de l'alministración de vez, que van competir en radicalidad pola instrucción de los habitantes de la rexón al usu de la llingua oficial, en desterciu tou ello de la local.

Ye'l casu del emplegu oficial esclusivu del alemán "académicu" *Hochdeutsch*, nel periodu de 1871 a 1919 y especialmente, el d'asimilación al III Reich de 1940 a 1945 que llega a prohibir l'usu de pallabres d'orixe francés al falar en alsacianu.

De la mesma, les alministraciones franceses qu'impulsaron l'usu de la llingua de Molière hasta l'anexón de 1871, volver# a entamar con particular énfasis dende 1919, llegando los sos partidarios más intransixentes a considerar el alsacianu como una llingua *anti-patriótica*.

Área d'usu del alsacianu y del conxuntu de dialeutos alemánicos.

Dende 1945 y Xunión Europea

Dende la década de 1960, nel contestu de la reconciliación francu-alemana, la recuperación del usu de la llingua alsaciana —hasta entós en retrocesu— foi l'oxetu d'interés de la cultura alsaciana, col resurdimientu de les representaciones teatrales en alsacianu, l'usu na televisión local o'l so emplegu por figures relevantes de la cultura alsaciana.

Señalización billingüe francés-alsacianu en Estrasburgu.

Sicasí, a nivel de l'alministración del Estáu francés sigue favoreciéndose la enseñanza del *Hochdeutsch*, impulsáu dende 1992, con clases billingües paritarias de francés y alemán en secundaria, y dexando l'accesu a los estudios cimeros n'universidaes de dambos países al traviés del *Abibac*, amiestu del *Abitur* alemán y del *Baccalauréat* francés.

Usu

"Plaza de la Ilesia": placa billingüe en Ensisheim.

Según un estudiu de 2012 de la Oficina pa la Llingua y la Cultura Alsaciana (OLCA), falaben alsacianu unes 800.000 persones n'Alsacia, lo que supón el 43% de la población de la rexón.[5] Ello ye que l'estudiu amuesa que:

- Un 43% afirma saber falar alsacianu (dialectófonos);
- Un 33% afirma falar daqué de alsacianu o entendelo un pocu;
- Un 35% afirma nun entender el alsacianu.

Esta proporción ta en francu cayente dende l'añu 1900:[5]

Añu del estudiu !2012	2001	1997	1946	1900	
Porcentaxe de la población declarada "dialectófona"	43%	61%	63%	90,8%	95%

La proporción de los falantes de alsacianu crez cola edá. Ente los mozos, la conocencia ye enforma menor. Según dichu estudiu, entienden el alsacianu, según el grupu d'edá: el 74% de los alsacianos de más de 60 años, el 54% ente los de 45-59 años, el 24% ente los de 30-44 años, el 12% ente los de 18-29 años y el 3% ente los de 3-17 años.[5]

A partir del sieglu XX, l'usu del alsacianu entra en retrocesu como resultáu de les polítiques d'usu del francés, dientro del contestu de los dos guerres mundiales, y magar anguaño ye emplegáu pola población de mayor edá y nel mundu rural, nes ciudaes (especialmente nes grandes aglomeraciones d'Estrasburgu, Mulhouse y Colmar) el so usu ye enforma menor. L'usu ye mayor nes llocalidaes fronterices con Alemaña y Suiza, y el porcentaxe de falantes va menguando a midida que vamos alloñando de la frontera.

El alsacianu, consideráu pol 95% de los alsacianos como la llingua rexonal, contra un 1% que piensa que ye l'alemán (sondéu de *Dernières Nouvelles d'Alsace, DNA*, 22 de setiembre de 1999), puede, sicasí, ser enseñáu nes guarderíes y na escuela primaria, pero permanez inda como una llingua mayoritariamente d'ámbitu familiar.[5]

Una carauterística importante ye la práutica ausencia del alemán como llingua estándar y escrita n'Alsacia, pos nun foi nunca una llingua falada (los alsacianos utilicen puramente la so fala local). Otru factor a considerar ye, en comparanza con otres minoríes llingüístiques, la perda de la práutica de la llingua pol fechu de que los falantes reconocen la identidá nacional del estáu nel que viven (Francia). Con tou, y a pesar del fuerte sentimientu de pertenencia a Francia, esiste un importante movimientu cultural y políticu en defensa de la llingua, y la so vitalidá ye comparativamente bona en comparanza con otres llingües minoritaries de Francia, como por casu el bretón.

Nos últimos años, resurdió un ciertu interés pol alsacianu y anguaño pueden trate plaques de cais cola so denominación tradicional en alsacianu al pie de les plaques en francés en munches llocalidaes.

Llingüística

Ortografía y fonética

Como dialeutu alemánicu, nun dispón d'unes regles d'ortografía y la fonética puede variar d'un pueblu a otru. Amás el alsacianu nun siguió la mesma llinia d'evolución que'l restu de dialeutos xermánicos que se falen n'Alemaña yá qu'ésti haise entemecíu costantemente col francés.

Lexicoloxía

El léxicu del alsacianu recuerda al de les zones vecines de fala alemánica, como la Suiza germanófona o Baden, n'Alemaña. La diferencia más importante ente Alsacia y estes rexones (especialmente la segunda) ye la menor influyencia per parte del alemán como la llingua estándar escrita n'Alsacia, lo que dexó'l caltenimientu de munches pallabres consideraes arcaiques o cayíes en desusu n'otros llugares. Amás, el alsacianu presenta una permeabilidá constante al francés, única llingua oficial y de la vida pública.

Asturianu	Alsacianu	Alemán
tierra	**Arda**	Erde
cielu	Himmel	Himmel
enagua	Wasser	Wasser
fueu	**Fir**	Feuer
home	Mann	Mann
muyer	**Freu**	Frau
comer	**essa**	essen
beber	**trinka**	trinken
grande	gross	Groß
pequeñu	klein	Klein
nueche	Nacht	Nacht
día	**Dàà**	Tag
hola	**Salü**	Topo
gracies	**Merci**	Danke
adiós	**aur'voir**	auf Wiedersehen
por favor	**wenn's beliebt**	bitte

Cultura en alsacianu

Figures

- Tomi Ungerer
- René Schickele
- Jean Egen
- Roger Siffer
- Germain Muller
- René Egles
- Sylvie Reff
- Kansas of Elsass

Notes y referencies

1. Declaración de Pierre Deyon, rector de la Universidá d'Estrasburgo, en 1985 (http://www.olcalsace.org/fr/definition-langue-regionale/definition-de-la-langue-regionale.html)
2. Estremar hasta 25 árees carauterístiques. "Alsace" Encyclopédie Bonneton
3. Ficha "Langue régionale d'Alsace et des pays mosellans". Ministeriu d'Educación de Francia (ftp://trf.education.gouv.fr/pub/edutel/bo/2003/hs2/alsace_mosellans2.pdf)
4. Franconio en proel.org (http://www.proel.org/index.php?pagina=mundu/indoeuro/germanico/germanooc/franconio)
5. Office pour la Langue et la Culture d'Alsace. «-y dialecte en chiffres (http://www.olcalsace.org/fr/observer-et-veiller/-y-dialecte-en-chiffres)».

Enllaces esternos

- Consulta la edición de Wikipedia **n'alsacianu**.
- Usu del alsacianu en medios de comunicación (https://web.archive.org/web/20061006232640/http://www.aber.ac.uk/~merwww/english/lang/gerals.htm)

- Sitiu del periódicu **DNA**, edición billingüe (https://web.archive.org/web/20100406075951/http://www.dna.fr/bilingue/)

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q8786 · Multimedia: Alsatian language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Alsatian_language) **Identificadores** · BNF: 11934740m (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb11934740m) (data) (http://data.bnf.fr/ark:/12148/cb11934740m) · GND: 4125227-5 (https://d-nb.info/gnd/4125227-5) · LCCN: sh2009125856 (https://id.loc.gov/authorities/sh2009125856) · SUDOC: 027269043 (https://www.idref.fr/027269043)
